

Oponentský posudek bakalářské práce Evy Petráňkové
Římský portrét
(Od počátků do doby Augusta)
UK FHS, Praha 2007, 48 stran

Práce obsahuje předmluvu, 3 hlavní kapitoly dále členěné podkapitolami a shrnující závěr. Doprovázejících obrázků v textu i ve vložených přílohách je celkem 49.

V předmluvě, která v práci nahrazuje úvod, studentka obecně charakterizuje téma a specifikuje vlastní zadání práce t. j. římský portrét a jeho proměny v období maximální expanze Římské říše až do 2. st. n. l. Současně porovnává portrét mužský a ženský a charakterizuje rozdílné znaky.

Tomuto širokému časovému záběru se sl. Petráňková vyhnout nemohla, neboť téma práce si mapování takto velkého prostoru vynucuje. Při vymezování půdorysu, na kterém může danou problematiku sledovat jak v oblasti umělecké, tak samozřejmě společenské a politické, se logicky vrací ještě hlouběji, k základním podnětům majícím zásadní vliv na vývoj římského sochařství včetně sochařství portrétního. Je to umění Etrurie, které se, samo do značné míry inspirováno a ovlivňováno uměním řeckým, stalo mostem spojujícím umění Řecka a Říma. V první kapitole a podkapitolách studentka charakterizuje etruskou uměleckou tradici, přejímání řeckých vzorů, jejich zapojování do vlastního výtvarného výrazu a tvarosloví, alespoň ve zkratce uvádí rozdíly v Řecku a Etrurii užívaných sochařských materiálů.

V následující kapitole a souvisejících podkapitolách se sl. Petráňková soustředí na fenomén římského sochařství, na jeho přejímání helenizovaných etruských vlivů a posléze přímých vlivů řeckého umění. Od plastiky zachycující v duchu řecké tradice tělo ve celé jeho komplexnosti se dostává přes voskové a hliněné masky a busty k základům římského sochařského portrétního. Identifikuje prostředí z něhož vycházela poptávka po portrétních plastikách osobních, předků apod., kdy se individuální zadavatelé z vrstvy římských patricijů obraceli na řecké sochaře v Římě pracující. V podkapitole věnované období Augustovy vlády a vzniku císařství se autorka snaží charakterizovat změnu pojetí a chápání umělecké tvorby, které jsou dány zavedením státem koncipované objednávky, kdy obsahová složka díla je začleňována do širšího ideového (politického) kontextu budování nových měst a prudkého rozvoje architektury. Správně konstatuje ústup umělce do anonymity, do pozice zručně a pečlivě pracujícího řemeslníka.

V kapitole „Římský portrét“ se studentka věnuje již výhradně sochařskému portrétnímu, charakterizuje kdo a z jakých důvodů byl, mohl či směl být portrétován a jak bylo spodobnění lidské tváře z hlediska obsahu a důrazu na jednotlivé složky díla i z hlediska sochařského zpracování koncipováno. Navazuje charakteristikou rozdílného přístupu v pojetí a vnímání ženského a mužského portrétního. Důležitou podkapitolou je pojednání o postupném zavádění oficiálního portrétního na mincích v době pozdní republiky a jeho funkce jako nástroje politické moci a zájmů. Zde si všímá i postupné změny formální stránky zpracování. V přímé návaznosti se pak studentka věnuje portrétní soše tohoto období jako nástroji politické propagandy, současně ale i rodinnému portrétnímu. Zabývá se postupným vyzráváním římského sochařského portrétního stylu až do polohy portrétního veristického.

V podkapitole „Nápodoba, obsah portrétního“ sl. Petráňková zkoumá římský portrét z hlediska obsahové a formální, vrací se znovu k fenoménu posmrtné masky a komparuje její výtvarně obsahovou hodnotu se sochařsky vytvářeným portrétním, zabývá se úlohou umělce, který s přispěním jemu vlastního individuálního tvůrčího vkladu předlohu zpracovává. Opírá

se o úvahy historiků i sociologů zabývajících se římským portrétem a publikujících své závěry od přelomu 19. a 20. století až do druhé poloviny století dvacátého.

Práci uzavírají podkapitoly „Společenská úloha portrétu“ a „Ženský portrét“, ve kterých autorka opět porovnává řecký a římský sochařský portrétní žánr v rovinách jejich společenské funkce a zkoumá jeho vypovídací hodnotu jak z hlediska výtvarného tak ideového.

V závěru se znovu vrací k ženskému portrétu a jeho charakteristickým odlišnostem ideovým i formálním od portrétu mužského.

Závěrečné hodnocení

Práce je dobře postavena, k problematice studentka přistupuje v dostatečně širokých souvislostech, které získané dílčí závěry směřují do patřičného kontextu jak dobového, společenského, tak i politického. Doplnující obrazový materiál je bohatý, s vydatným samostatným textovým doprovodem. Část obrázků je začleněna přímo do textu. Práci by patrně prospěla důslednější komparace textů čerpaných z různých zdrojů, neboť místy dochází k jejich překrývání. Je zřejmé, že základním materiálem, ze kterého autorka čerpala a který posloužil k vytvoření základní kostry práce, byla kniha D. E. Stronga (uvedena v seznamu literatury). Některé, i souvislejší, pasáže textu jsou z knihy prakticky beze změny převedeny, bohužel bez uvedení citace.

Autor posudku by rád požádal studentku o bližší vysvětlení pojmů a formulací:

str. 3, 4 – figurativní, figurální

str. 19 – Řekové milovali abstrakci (ve vztahu k portrétu)

str. 20 – Duše jako „ideální tvář“

str. 21 – individuální rysy, lidské rysy

str. 27 – Římské podobizny v zachycení povahy lidské existence.

Autor posudku velmi oceňuje snahu studentky dobrat se komparativním způsobem k charakterizování základních principů sochařského umění Etrurie, Řecka a Říma a upozornit na linie jejich prolínání. Dále pak i na snahu o důslednější charakteristiku římského sochařského portrétního žánru jako takového.

Po formální stránce (grafická úprava) je práce poněkud nedbaleji zpracována, na druhou stranu je třeba ocenit snahu studentky zařadit část obrazového doprovodu přímo do textu, což je v případě WORDu práce přinejmenším velmi nepříjemná. Z hlediska gramatiky lze vytknout drobnosti typu časté absence mezer po tečkách a čárkách, naopak mezery po prvních závorkách, z hlediska pouhé estetiky a přehlednosti psaného textu pak neodrážení slov na počátku odstavců.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím v rozmezí 30 – 35 bodů.

doc. Jaroslav J. Alt ak. mal.

V Trstěnici dne 18. 6. 2007